

Academie voor Ervaringsleren

I: www.academievoorervaringsleren.nl
E: info@academievoorervaringsleren.nl
Bosboomstraat 27, 6813 KB Arnhem
T: 026-351 4098

mei 2010

Nieuwsbrief 1

Introductie

Er zijn af en toe artikelen waarin verslag wordt gedaan van onderzoek vanuit ervaringsleren en er zijn af en toe zaken aan te kondigen. Kortom aanleidingen om een nieuwsbrief in het leven te roepen. Voor u ligt het eerste nummer. Deze nieuwsbrief zal onregelmatig verschijnen. Wanneer u zich heeft aangemeld voor de nieuwsbrief, dan wordt u automatisch op de hoogte gehouden.

Heeft u zelf artikelen of mededelingen die u zou willen plaatsen, dan ontvangen wij die graag van u.

Anne Machiel, Erna Trouw, Albert de Vries

Onderzoek

Léontine Vreeman: *Twee pestende leerlingen werden mijn assistent.*

Zie het verslag op de volgende 2 bladzijden.

Te downloaden is van de bladzijde publicaties:
Albert de Vries, e.a. (2010): *Biodynamische Landwirtschaft als Kultur der Intuition. Am Beispiel der Regulierung von Blacken.*

Cursusdata

Voor mei 2010 t/m begin 2011 zijn de nieuwe data voor de cursussen gepland. Zie Aanbod op de website.

Werkplaats / Intervisie

Er zijn nu een aantal keren bijeenkomsten geweest van een werkplaats van de Academie voor Ervaringsleren. In deze werkplaats brengen enkele van de dan aanwezige deelnemers hun situaties in waaraan ze willen werken. Vanuit de drie technieken van ervaringsleren (reflecterend benoemen, inlevend waarnemen en verkennend ontwerpen) wordt aan de casuïstiek gewerkt. In deze zin heeft deze werkplaats het karakter van intervisie.

Tegelijkertijd wordt er aan ontwikkeling van de methodiek van het ervaringsleren gewerkt. Daarmee hebben de bijeenkomsten werkplaats karakter.

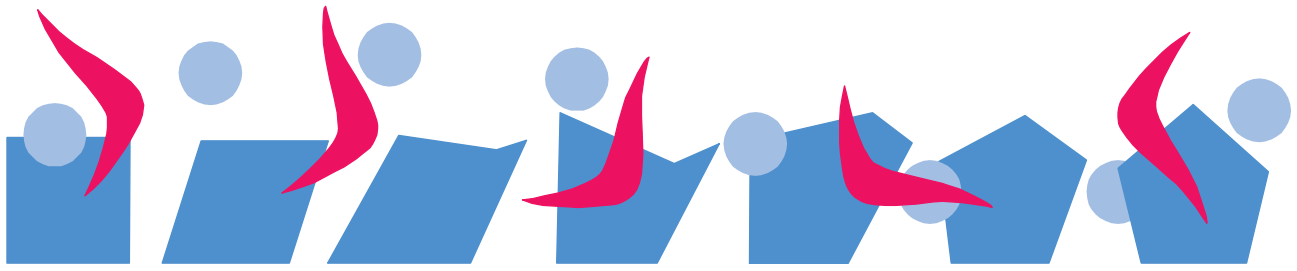
Voor deze bijeenkomsten wordt een vrijwillige bijdrage gevraagd onder het motto: 'Wat is het je waard?'. Wanneer je dat wilt kan er achteraf een rekening over gestuurd worden.

De bijeenkomsten worden op verschillende momenten gehouden, bijvoorbeeld op woensdag, vrijdag of zaterdag. Sommige deelnemers komen elke keer, anderen af en toe.

De eerstvolgende bijeenkomsten zijn op:
vrijdag 4 juni 16.00 – 21.00 uur en
zaterdag 26 juni, 10.00 – 15.00 uur.

Plaats: Loenen, Gelderland.

Wanneer je interesse hebt in deelname laat dat dan weten.

Academie voor Ervaringsleren

Twee pestende leerlingen werden mijn assistent

Léontine Vreeman, april 2010

Pesten is een veel voorkomend en hardnekkig probleem in het primair onderwijs. Het kan bij leerlingen, ouders en leerkrachten de nodige emoties oproepen. Elke school dient een pestprotocol te hebben en te hanteren. Léontine heeft uiteindelijk haar eigen 'protocol' gevolgd, met als resultaat dat ze nu, na een zoekproces van twee jaar, twee assistenten heeft.

Situaties nu, klas 4 (groep 6)

Peter zit direct naast mij, zijn bankje naar de klas gewend. Hij kijkt dus, net als ik, de klas in. Als ik iets tegen de klas wil zeggen, zeg ik hem dat en dan rinkelt hij met het belletje en neemt op zijn nieuwe horloge de tijd op hoe lang het duurt voor het stil is. Vervolgens zegt hij hoe lang het heeft geduurd. Dit is heel werkzaam; er is nagenoeg altijd snel aandacht.

Verder heeft Peter ook als taak om de kinderen die hun getuigschriftspreuk opzeggen naar voren te roepen en hen te helpen. Hij leest stil de kopie in de klassenmap mee. Ziet hij dat een leerling er niet uitkomt, dan reageert hij snel en zegt het volgende woord of de zin voor. Hij ziet het wanneer de ander geen hulp nodig heeft en is dan stil.

De taak van Joris is vorig jaar al begonnen met het elke pauze iets te drinken voor mij halen. Hij weet precies hoe dat allemaal moet.

Dit jaar heeft hij er zelf voor gekozen ook iets te doen voor de klas: Ik had met de kinderen geoefend om fouten te herkennen in het taalwerk door zelf een zin met heel veel fouten op het bord te schrijven. Verder gingen we ook de spellingscategorie met de -heid/-teitwoorden oefenen. Op deze activiteit sloot hij uit eigen initiatief aan door verschillende werkbladen en woordzoekers te maken, die we in de les daarna ook gebruikt hebben.

Ook als er iets anders is dat helpt om de stroom in de klas door te laten gaan staat hij klaar om mij te helpen. Hij draait de kaartjes om, die op de rand van het bord staan en die aangeven welk onderdeel van de dag nog gaat komen. Of hij zet de datum van de dag goed op de blokkenkalender.

Peter en Joris zijn nu beiden mijn assistenten. Elk op

hun eigen wijze. De één naast mij, de ander in de klas. Ik zie ze niet meer pesten. Een kind dat een keer iets voor de juf doet is natuurlijk heel gewoon. Blijkbaar was het voor hen veel wezenlijker die rol van assistent te mogen en te kunnen vervullen. Ik zou nu zeggen dat ze met het pesten een dieper liggende vraag aan mij stelden die ik aanvankelijk niet begreep.

Wat er aan vooraf ging.

Twee jaar geleden waren zij juist kinderen die, waar ze maar de kans kregen, anderen uitdaagden en pesten. Dat deden ze door bijvoorbeeld steeds nare dingen tegen een ander te zeggen of door spullen af te nemen. Op het schoolplein liepen ze dan rond en gingen steeds naar een meisje toe en pakten een jas af of liepen steeds achter iemand aan en bespioneerden dat kind. Voor de andere kinderen was dat heel storend. Ze konden niet vrijuit spelen en kwamen elke pauze klagen over het gedrag van deze jongens. Hoe is deze verandering tussen toen en nu tot stand gekomen?

Kanjertraining

Op school werd de Kanjertraining o.a. gebruikt om het pesten te voorkomen. In klas 2 (groep 4) kwam een collega die bij de training behorende verhalen vertellen. Verhalen waarin telkens een aantal begrippen naar voren kwamen zoals: wij zijn te vertrouwen, wij lachen elkaar niet uit, wij spelen samen. Bij mij in de klas resulteerden deze gesprekken er echter in dat de kinderen zich er heel bewust van werden hoe het werkt bij pesten. Er ging geen pauze meer voorbij of er waren wel een stuk of wat klachten over altijd dezelfde kinderen: 'Hij heeft mij uitgelachen. Die verstoort het spel. Die wil meedoen, maar dat willen wij niet.' Het pesten nam juist toe.

In de derde klas werd nog zichtbaarder dat een aantal kinderen steeds het sociale verkeer verstoorden. Ook ouders namen duidelijk waar wanneer hun kind gepest werd. We realiseerden ons dat pesten een veel voorkomend en niet zo gemakkelijk te bestrijden probleem is. We kozen voor een andere benadering.

Een stap vooruit met een andere methodiek: De ‘No Blame’-methode

We hebben in de derde klas vanuit de ‘No Blame’-methode met de kinderen gewerkt. Daarin ligt niet zo de nadruk op het willen bestrijden van het pesten. Door de collega die eerder de Kanjertraining had gegeven werden er nu gesprekken begeleid met een aantal kinderen. In een eerste gesprek mag het gepeste kind zijn/haar verhaal doen aan de begeleidster en mij. Er wordt besproken wat we aan het probleem gaan doen en dat we er andere kinderen bij gaan vragen. Dan wordt er een groepje kinderen gezocht dat bestaat uit het kind dat pest, maar ook een aantal die helpend en ondersteunend zijn in het sociale. In deze gesprekken, waar het gepeste kind dus niet bij is, staat niet het pesten centraal, maar de vraag: ‘Hoe helpen wij het betreffende kind zo dat hij/zij het weer goed heeft op school?’ Met het gepeste kind worden aparte gesprekken gevoerd om de vinger aan de pols te houden. Het effect was dat het gepeste kind zich weer in de groep opgenomen voelde en dat het pesten afnam.

Ik deed een verrassende ontdekking:

De kinderen kwamen in de helpende en ondersteunende fase in een situatie met oplossingen als: ‘Met Sandra spelen in de pauze. Met haar afspreken na schooltijd.’

Juist Josien die haar pestte, zag geen manier om Sandra te helpen en je kon aan haar lichaamshouding ook zien dat ze niet van plan was een beweging naar Sandra te maken.

Later had ik een kort gesprekje met Josien apart. Zij vroeg mij: ‘Maar hoe moet ik Sandra dan helpen, want ik weet niet hoe ik dat moet doen?’

Het was rondom Sinterklaastijd en ik vertelde haar over het Wichtelmannetje uit het Hoge Noorden: ‘Daar trekken de mensen lootjes en ze helpen diegene die op het lootje staat zonder dat die het merkt.’ ‘Wel’, zei ik, ‘dan kan je Sandra zo helpen dat je haar jas ophangt als die per ongeluk gevallen is, of je neemt haar tas mee als we gaan eten.’ Toen zag Josien mogelijkheden.

Vooreerst was ik verbaasd, dat een kind niets ziet. In de terugblik zag ik mezelf dat ‘niet-zien’, intuïtief, als kwaliteit nemen. Niet als iets dat per definitie als een gebrek moet worden gezien, maar als iets dat in zich ook een zekere terechtheid heeft: ‘Doe het zo dat het niet gezien wordt.’

Vanaf die tijd konden wij af en toe even heel kort tevreden naar elkaar kijken wanneer het weer gelukt

was om Sandra te helpen. Soms vroeg ik haar in het voorbij gaan bij de deur of het al gelukt was of gaf fluisterend een tip van wat ze zou kunnen doen.

Wat zit verborgen achter pesten en plagen

Vanuit het werken met de No-Blame methode is er al een omslag gemaakt van pesten naar helpen. Ik was hierover enthousiast en wilde juist dat element verder ontwikkelen. Mijn collega en ik hadden ook een gesprek met de ouders van Josien en Sandra. Daarin spraken we eerst over een ervaring waarin we zelf gepest hadden. Iedereen kon wel iets noemen. Daarmee bleef het pesten niet iets vreemds dat niet hoort, maar kwam het dichtbij. Het kwam nog dichterbij met de vraag: ‘Wat is nu de kwaliteit van het pesten?’ Als verrassend antwoord kwam uit onze persoonlijke ervaringen: ‘Heel goed zien wat de ander nodig heeft en daar op anticiperen.’ Dat is precies wat je als leerkracht en ouder doet! Daarmee interpretererden we de dynamiek van pesten op een positieve manier. En dat leverde veel op.

We hebben ook gekeken naar overeenkomsten en verschillen met plagen, dat heel dicht bij pesten zit. Bij plagen voel je direct, dat het een geintje is, dat het met humor gepaard gaat. Daar is beleefbaar dat je het niet uit moet bannen. Het is een uitnodiging aan de ander om tevoorschijn te komen. Pesten speelt zich meer in het verborgene af, heeft iets stiekems. Het is meer de ander, op afstand blijvend, helpen om het juiste, aan de orde zijnde te doen. Plagen ligt eerder in een sfeer van persoonlijke betrokkenheid. Het was verbindend als ouders en leerkrachten zo samen op te werken.

Tenslotte

Op basis van bovenstaande ervaringen wordt gezien dat de twee leerlingen willen assisteren en krijgen ze vanaf dat moment die taak expliciet toebedeeld.

In overleg met de kanjertrainer is er gekozen voor een andere opzet van de Kanjertraining in klas 4. Nu staan er verhalen centraal waarin een bepaalde deugd naar voren komt (o.a. moed, doorzettingsvermogen, dienstbaarheid). Over die deugd wordt kort gesproken: ‘Waar herken je het in je eigen leven? Waar heb je er iets mee gedaan?’ En vervolgens doen we daar twee weken een aantal oefeningen mee zonder het er verder over te hebben.

Het pesten is drastisch afgenomen. Dat neemt niet weg dat het ene kind wel eens een onaardige opmerking tegen een ander kind maakt, dat verkeerd kan uitpakken. Een alert zijn op dit soort verschijnselen en daar passend sociaal op reageren blijft geboden. Wanneer je daar snel genoeg bij bent kan dat ook met een lach en een grap.

Met dank aan Albert de Vries (www.academievoorervaringsleren.nl) voor de coaching tijdens het traject en de hulp bij het schrijven en aan mijn school, Vrijeschool De Zwaan, voor het financieel mogelijk maken van de coaching.